

Valsts prezidentes Vairas Vīķes-Freibergas uzruna nacionālās konferences “Sabiedrības integrācija Latvijā: aspekti, viedokļi, perspektīva” atklāšanā 2001.gada 11.maijā

Publicēts pirms vairāk nekā 24 gadiem

Publicēts: 11.05.2001.

Ekselences,

Godātie konferences dalībnieki un viesi!

Šā gada septembrī Durbanā, Dienvidāfrikas Republikā notiks Pasaules konference pret rasismu, rasu diskrimināciju, ksenofobiju un ar to saistīto neiecietību. Visiem mums ir zināms, kādu cenu ir samaksājusi pasaule par savlaicīgu nevēršanos pret šīm parādībām. Katrai valstij šajā jomā ir sava pieredze un savas problēmas, kuras tai nākas risināt. Latvijā neatkarības posmos ne rasisms ne rasu diskriminācijas izpausmes nav bijušas akūtas problēmas. Toties dziļas un sāpīgas rētas ir cirtušas abas – gan nacistiskās Vācijas, gan komunistiskās Padomju savienības okupācijas. Mēs paši esam piedzīvojuši, cik pēkšņi un negaidīti savstarpēji mierīga sadzīvošana un tolerance var pārvērsties represijās un asiņainās vajāšanās. Vēl šodien mēs redzam, kādu postu un ciešanas nes naids un nesamierināma neiecietība citās zemēs, gan šeit pat Eiropas kontinentā, gan daudzās citās pasaules malās. Tamdēļ it īpaši svarīgi ir izprast un izvērtēt gan pašiem savu, gan citu pieredzi lai no tās izvestu tādus secinājumus, kas palīdzēs rast labākus risinājumus nākotnē.

Durbanas konferencē pasaules valstu pārstāvji runās par to, kā novērst konfrontāciju starp vienas sabiedrības dažādām daļām, kā cīnīties pret tiem stereotipiem, kas uztur spriedzi un nestabilitāti sabiedrībā. Šādā kontekstā arī Latvijai ir sava pozitīvā pieredze, kurā tā gatava dalīties ar citiem. Sabiedrības integrācijai Latvijā, protams, ir sava specifika, tomēr esmu pārliecināta, ka mūsu pieredze var noderēt arī citiem. Interesu salāgošana, kopīgā meklēšana ir kļuvusi par globālu aktualitāti. Apvienoto Nāciju Organizācijas gatavība organizēt plašu starptautisku diskusiju ir visādā ziņā apsveicama un atbalstāma.

Vārds integrācija latviešu valodā ir salīdzinoši jauns, tomēr visai ātri no politiķu un politologu leksikona tas tagad pieņemts arī plašākā sabiedrībā. Atcerēsimies, ka tikai pirms trijiem gadiem sākās darbs pie sabiedrības integrācijas koncepcijas. Atcerēsimies, ka tikai pirms desmit gadiem Latvija atguva neatkarību. Šajā laikā nostiprinājusies izpratne par mūsu sabiedrības pamatvērtībām, tomēr uzreiz jāsaka: būtu maldīgi uzskatīt, ka diskusija par nacionālām vērtībām un sabiedrības attīstību kādā brīdī varētu tikt pabeigta. Gluži otrādi, šai diskusijai, kas skar visus mūsu valsts iedzīvotājus, no vispārteorētiskiem atziniem ir jānonāk līdz pavisam konkrētu jautājumu uzstādījumam un problēmu risinājuma piedāvājumam. Līdz ar nācijas kopīgo interešu apzināšanos vienlaikus skaidrāk iezīmējušās tās problēmas, kas dažādām Latvijas iedzīvotāju grupām traucē iekļauties mērķos un vērtībās vienotā Latvijas sabiedrībā. Es ceru, ka par to šodien tiks pietiekami plaši runāts.

Problēmas, ar kādām šodien sastopas Latvijas sabiedrība, bez pārspilējuma var tikt nosauktas par vēsturisku izaicinājumu. Pusgadsimts, kuru tika vardarbīgi kavēta Latvijas attīstība, mūsu straujo pārmaiņu laikā ir ļoti ilgs laiks. Pāreja no totalitāra režīma uz demokrātiju, pāreja no centralizētās uz tirgus ekonomiku ir pilnībā izmainījušas gan visas sabiedrības, gan atsevišķu tās locekļu

dzīvi. Šis process ir pārliecinošs un neatgriezenisks. Tomēr nedrīkst neievērot, ka daļai mūsu valsts iedzīvotāju tas nesis ne tikai ieguvumus, bet arī zināmus zaudējumus. Psiholoģiskais diskomforts, pārliecības trūkums par savām spējām tirgus konkurences apstākļos, zināms dzīves līmeņa kritums skāris daļu, īpaši gados vecāku cilvēku, sabiedrības, tāpēc sociālā integrācija ir neatliekama nepieciešamība.

Kaut arī termini sabiedrības integrācija, politiskā nācija mūsu sarunvalodā ir jauni, patiesībā to saturs Latvijā ir labi apgūts. Tolerance, cieņa pret citas kultūras cilvēku ir gadsimtos veidojušās un mums ir labi pamati uz kuriem šīs īpašības turpināt izkopt.

Mēs cienām un glabājam mūsu kultūras mantojumu, apzinoties savu atbildību nākošo paaudžu priekšā. Tā ir bagātība, atvērta visiem, kas vēlētos to pasmelt. Tomēr savas kultūras izkopšana mums nekad nav nozīmējusi noslēgtību, atteikšanos palūkoties uz citām kultūrām. Gluži otrādi, piespiedu atšķirtība no pārējās pasaules padomju okupācijas laikā varbūt tika asāk izjusta nekā dzīves līmeņu atšķirība, salīdzinājumā ar Rietumu pasauli. Paturot cieņā savu kultūru, latvieši ir mācījušies no daudziem, arī no tiem citu kultūru pārstāvjiem, kas strādājuši Latvijā. Vācu, krievu, franču un citu kultūru ietekmes ir bijušas nozīmīgas latviešu kultūrā. Cieņa pret citām kultūrām, cieņa pret cilvēku vēlmi kopt un attīstīt savas nacionālās kultūras saknes, Latvijas neatkarībai atjaunojoties, ļāva atjaunot darbību un veidoties jaunām vairākiem desmitiem nacionālo kultūras biedrību. Ar Latvijas mazākumtautību korjiem un deju ansambļiem var lepoties gan to dalībnieki, gan katrs Latvijas iedzīvotājs. Es domāju, ka šo nacionālo kultūras biedrību darbība ir pelnījusi plašāku valsts un pašvaldību atbalstu. Rīgā, Daugavpilī, Ventspilī un vairākās citās vietās šai ziņā ir labas tradīcijas, no kurām varētu mācīties.

Kaut arī Latvijas sabiedrības integrācijas politika tika formulēta tikai nesen, tomēr visa Latvijas valsts politika pēc neatkarības atjaunošanas faktiski tikusi veidota saskaņā ar šiem principiem. Tāpēc nav pamata apgalvojumiem, ka integrācijas sākšanos kavē viena vai otra administratīva risinājuma trūkums: integrācijas process notiek visu laiku. Tomēr tas nekādā gadījumā nenozīmē, ka integrācijai nebūtu vajadzīgs valstisks atbalsts, nebūtu skaidrāk jāieņem prioritātes. Šim mērķim kalpotu arī Integrācijas fonds, kura izveidošana, ceru, vairāk nekavēsies. Šī aizkavēšanās, iespējams, varētu tikt daļēji attaisnota, ja izdosies izveidot tādu nevalstisku institūciju, kuras vadībā pietiekami augstā līmenī būs pārstāvētas valsts, pašvaldību un dažādu sabiedrības grupu intereses, tās darbības mehānisms būs vienkāršs un efektīvs. Sabiedrības integrācija ir pārāk nozīmīga, lai to atstātu tikai kādas vienas ministrijas atbildībā.

Pirms gada Pasaules Tirdzniecības centrā seminārā par integrāciju es uzrunāju Saeimā pārstāvēto politisko partiju pārstāvjus un ārvalstu diplomātus. Diplomātiem es varu arī šodien apliecināt, ka sabiedrības integrācija ir un paliek nozīmīga Latvijas valsts prioritāte. Politikus es gribētu aicināt, lai šī prioritāte rastu pienācīgu atspoguļojumu visu partiju rīcības programmās. Integrācija nav un nevar būt tikai dažu partiju spēkiem veicams uzdevums. Izvairīšanās no diskusijas kavē problēmu formulēšanu un risināšanu, atstāj vietu skepsei un paviršiem pārsapņēmiem. Sabiedrības politiskās izglītošanās laiks vēl ir pārāk īss, tāpēc gan valdībai, gan Saeimas deputātiem šai ziņā ir jāspēlē daudz aktīvāka loma.

Mani iepriecina citu valstu pārstāvju piedalīšanās šajā konferencē. Tā ir apstiprinājums tam, ka integrācija nav tikai Latvijas aktualitāte. Mēs būsim pateicīgi par katru palīdzību šajā jomā un esam arī paši gatavi dalīties savā pieredzē.

Vēlu panākumus konferences darbā!

Saistītas tēmas

[Vaira Vīķe-Freiberga](#)

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidentes-vairas-vikes-freibergas-uzruna-nacionalas-konferences-sabiedribas-integracija-latvija-aspekti-viedokli-perspektiva-atklasana-2001gada-11maijs>